

IV. évfolyam.

Budapest, 1897. szeptember hó.

3. szám.

Az égető-festésről.

Még nagyon sokféle változatát kellene az égetési festésnek megbeszelnünk, a mely azonban olyan természetű, hogy csak hosszadalmas leírás és sok magyarázat után lehetne az illetőkkel annyira megértetni, hogy azt eredménynyel gyakorolhatnák; azért inkább olyan kivitelűekkel foglalkozunk, melyek könnyen megérthetők és a próbálgatásban nem vész el a kezdőnek sem a türelme, sem pedig a kedve.

Mai számunkban a már előbb is röviden említett Weissenbach-féle égetési módról egyet-mást fogunk elmondani.

Az utóbbi időben az égető-festés (röviden égetésnek mondjuk), rendkívül elterjedt és sok kellemes órát, hasznos foglalkozást szerzett híveinek. Nálunk is mindenütt találkozunk szorgalmas asszonyokkal és leányokkal (nagyobb fiúk is szeretik ezt a fog-

1. sz. Pipázó biró. Faégetés.

lalkozást, mert hálasabb munka, mint esetleg a lombfűrész, s a kik beszerzik az aránylag olcsó kis gépet: kényük-kedvük szerint égetnek minden kigondolható tárgyra, fejből vagy minta után, papírra, bőrre, fára. Külföldön meg éppen szenvedélyesen üzik a faégetést.

Rendkívül tudom méltányolni az illetők törekvését: körülöttük levő tárgyakat diszíteni és ezzel lakásukat barátságosabbá teszi. Nem mondom, hogy gyakran nem látunk olyan naiv és kezdetleges összeállítását, hogy önkénytelenül mosolyognunk kell és nem vehetjük rossz néven ha a női dillettáns-munkáknak ellenségei maró gunnyal támadják meg e szörnyűlötöket és kigyóbékát kiáltanak a műkedvelő munkákra.

Pedig csak hagyjuk meg nekik az örömeiket; hisz mindannyian nem

tanulhatnak akadémiában rajzolni, festeni, nem komponálhatják maguk a felhasználandó ornamentumot, elég az, ha megvan a szép iránt való érzék és az utánzás vágya. Sok rossz órán és az átkos unatkozásokon segített már át valami apró babramunka, egy-két szál virág festése, égetése.

Ezeket azért bocsájtom előre, mert Weissenbach nagyon kifakadt az égető-festés dilettánszerű gyakorlata ellen. Részben igaza is van! Törekednünk kell a közönség ízlését művelni, fölfogását finomítani, jó mintákat elébe adni, tudatlanságában támogatni, segíteni, pótolni azt a hiányt, mit a rajzolni nem tudás okoz; hanem azért mindent elvenni tőlük: nagy hiba volna.

Ő nem tartja helyesnek, hogy egyáltalán más modorban égecsünk, mint az ugynevezett általa föltalált modorban, szobrászott égetésnek mondja, de tulajdonképpen se nem égetett festő-munka, sem nem szobrászott égetés az.

Távol álljon tőlünk az ő művészies rajzu, eredeti fölfogásról és rendkívüli találékonyságról tanuskodó munkáit gáncsolni, sőt a legnagyobb előszeretettel foglalkozunk vele, terjesztjük, tanítjuk és gyakoroljuk; hanem azért az eddig gyakorolt modort sem ejthetjük el, mert nagyon hozzászoktunk, sok szépet alkottunk vele és vannak dolgok, a mire csupán csak ez a tollrajzszerű kivitel alkalmas. „Minek töltjük az időt apró-cseprő munkákkal? Haszontalanságok az olyan kis képek, tányérkák, skatulyák stb.“ mondja Weissenbach. „Az égetés csak nagy dekorációkra, butorokra, falburkolatokra, ajtókra, stb.-re való.“ Mondjuk ezt egy fiatal lánynak, a ki családjában mindenkinek valami kis meglepetést kíván csinálni, hogy azok az apró tárgyak nem szépek, dobálja mind ki, kár vele az időt tölteni. Ekkor mit fog tenni? Elveszti tán kedvét és szinte szégyenkezve dugja el a modern fölfogás szerint értéktelen, művészet-ellenes munkáit.

Épp úgy mondhatnánk, hogy miképp lehet szeretni a kis nefelejtset, ibolyát, mikor ott van a nagy begonia, napraforgó? Ezt kell művésziesen megrajzolni nagyra, minél nagyobbra — az a szép.

Mindent a maga helyén! Hálásan nyulunk a nagy virágok után, mikor nagy területet akarunk dekorálni, de ne esküdjünk meg, hogy azon kívül nincs más szép.

Sokat disputált szóval és írásban ez a zseniális ember az égetésen, de nem szabad elfeledni, hogy ő férfi és mint ilyen, szívesebben dolgozik nagy mutató tárgyakon és oly technikával, mely az erőtéljesség és hatalmas művészi egyéniség kifejezője míg női szem és kedély mindig a gyengédebbet, a poétikusát — ha néha kicsit görbén fejezi is ki — az olyat, mi gondolkodását visszatükrözi, fogja munkáiban kedvelni.

És ha ő a legjobb szándékkal teszi is és a művészet érdekében beszél, még se szabad a régi rosszat egy új jobbért, — a mit kevesen tudnának különben is gyakorolni — teljesen elvetendőnek kijelenteni.

Hisz akkor odajutunk, hogy azok, kik rajztudományal nem bírnak, öltögethetnék a sok ízléstelen *előnyomott* munkát, melyen szörnyű stiltelenségek, ötven éves testü amorettek és egyéb szemképrázató ízléstelenségek vannak.

Hagyjuk meg a kis égető-gépet a családokban, hozzunk jó mintákat nekik és tanítsuk meg pontosan utána rajzolni, hibátlanul kiégetni, itt-ott ízléssel kiszínezni, ezzel jót teszünk, de kárhoztatni őket azért, mert csak kevésbé művészies dolgokat tudnak létrehozni, sőt elvenni teljesen a munkától a kedvet, vétek volna.

A tulajdonképeni szobrászott égetésnek nevezett modor abból áll, hogy a mintát — legyen az figurális vagy ornamentális tárgy — erőtéljesség és rendkívüli mély, széles vonásokkal égetik a fába, de csupán csak az árnyékrajzát.

Ugy néz ki ez az első rajz, mintha be volna mélyen vésvé és aztán páccal utána húzva, annál is inkább, mert a legesekélyebb árnyék sines a széleken és a vonások művészies tökéletességgel vannak rajzolva. Minden további rajzot és árnyalatot a festők fejez ki, mit áttetsző lazurszínekkel alkalmazunk és ha a poncolókkal beégetett alap nem emeli a tárgyat, úgy a Weissenbach-féle modort csakis égetett konturos fafestésnek nevezhetnők. Hanem talán ez az alapvéssére emlékeztető hatása indította őt arra, hogy szobrászatra kereszteleje munkáit.

Ezek az alap-poncoló égető-tűk nála rendkívüli változatosak, nem annyira sok-

félék, mint inkább sokféleképp alkalmazza. Így az ismert csillag, pont, karika különféle változatai kívül vannak neki kérdőjelalakúak, sugár-rendszerben szétágazó pontok stb. és ezeket majd hosszában, majd keresztben egymás mellé és fantasztikusan össze-vissza, de mégis bizonyos egymásutánt követve, majd meg egymásfelé alkalmazza és tagadhatatlanul művésziesen *beégette* a munkái. Sok magyar motívumot alkalmaz, rendkívüli ügyesen stilizálja a legkülönbözőbb alakokat és virágot, egyáltalán le'eményessége kifogyhatatlan.

Egyik főtürekvése az égetésnél, hogy tiszta, homálytalanok legyenek vonásai. A kik égetéssel foglalkoznak, érteni fogják, mit akar ez kifejezni, mert semmi se oly nehéz, mint minden egyéb előkészület nélkül bármely fára hiba nélkül való vonásokat rajzolni.

Hogy ezt elérhesse, előbb papírra rajzolja a mintát, ezt aztán szorosra a fára ragasztja és mikor megszáradt: tetszés szerinti nagy tüvel (a mit különben a minta és a tárgy is

2. sz. Lant. Butorbetét.

meghatároz) mélyen beégeti a rajzot. Ezzel éri el a vonalak tisztaságát, a fa mindenütt egyenlően ég és így egyenletes lesz a rajz is. Égetés után langyos vízbe mártott szivacsosal többször megnedvesítjük a papírt, a mikor a fáról könnyen lehuzhatjuk.

Ezzel a modorral infarziászerű (faberakás) utánzatokat is előállíthatni.

Képeink magyarázata.

A kik nem gyakoroltak a szabadkézi rajzban, azoknak hozzuk az átrajzoláshoz szükséges utasításokat is. A minták átrajzolása a festendő anyagra különböző. Mindig attól függ, mire akarjuk átvinni. Porcellánon, majolikán legszebb a rajz akkor, ha önpapíron szurjuk át a mintát finom tüvel. Miután pontosan ráigazítottuk a simulékony staniolt, grafit-porba mártott vattával többszörösen átkeféljük és ezután konturfeketével az ismert módon kirajzoljuk. Ez az átszurkált rajz eljárása a bársonyfestéshez is használható, világos bársonyra grafitporral, sötétre krétaporral dörzsölünk át.

Selyemre, fára pedig legelőszerebb előbb egészen áttetsző kopirpapírral, vagy vászonra átrajzolni a mintát és akkor a vászon alá fekete (fehér hátulja) grafitpapírt téve kötötűvel finomra hegyezett írónnal, vagy rajztűvel átymolni. Sötét selymekhez fehér grafitpapírt veszünk. Végül megemlítjük a gáz, kreppdösin, faille d'ecosse, egyáltalán áttetsző szövetekre való átrajzolást, a mely a legkényesebb, mert csak ráfekettjük a szövetet a rajzra és finom vonásokkal utánahuzzuk.

Két Weissenbach-féle falapon a megmagyarázott technikának alkalmazásmódját akarjuk bemutatni. Két kis betét ez, butorba vagy hangjégvállványba egyaránt alkalmas. A rajzon látható a tiszta konturokkal beégetett lant és a mély, gödrös külön féle mintázata alap. A lantot és a galyakat megfelelően lazurozzuk, az alapot pedig, hogy egyenletesen sötét és minél mélyebb színű legyen, pároljuk. Párolhatjuk hipermangán-oldattal vagy szépiá-vegyítéssel.

I. sz. Pipázó bíró. Faégetés. Bíró uram ugyancsak nagyot nézne, ha meglátná magát az elcseszt jóízű pipáló pózban megörökítve. Fára égettük a megnagyított képet és durván gyalult széles farámában, mit előbb barnára pácoltunk, akasztottuk a falra, hol kellemes emlékeket idéz elő a nyári tartózkodásunkból.

Mintalap. Asztallap-égetés. A mintát tetszés szerinti nagyságban megnagyítjuk és egy vékony papírra rajzoljuk. (Esetleg mindig csak negyedrészt) Ekkor fölragasztjuk a diszintendő falapra. Mikor teljesen megszáradt, vékony tüvel igen vigyázva, nagy pontossággal beégetjük a mintát. A papír eltávolításakor nem szabad nagyon megnedvesíteni a fát, mert megvetemedik, már az égetéstől is néha meghajol; ezután elhatározzuk, hogy melyik részét a mintának akarjuk világosan és sötéten hagyni. A világosan hagvandó részt bevonjuk selakkal és az alapot bepácoljuk, vagy festjük.

Az égető-gép ápolásáról.

Sokszor halljuk a panaszt, hogy az égető-gépek rosszul, vagy nem is működnek. Lehet, hogy néha már új korában sem tökéletes valamely gép — különösen a tűkben esik hamar hiba, — de legtöbbször a hiányos ápolástól romlanak oly hamar. Azért azt hiszem nem lesz fölösleges, ha éget-mást elmondunk, mire kell figyelni, ha azt akarjuk, hogy a gép sokáig jó maradjon és jól is működjék. Először is, ha megfelelő kazetában nem vettük, akkor gondoskodjunk fa, vagy erős papírskatulyáról, melynek teteje van és hogy így eltéve, a por be ne lépje. Különösen a tűnek vannak finom oldalnyílásai, ezekbe ha por férkőzik — esetleg pamutfoszálványok — hát nem működik jól. Meggütéstől, leeséstől óvjuk, főként meleg állapotban. Azért, ha a tűt munka közben is letesszük, mindig úgy helyezzük el, hogy az a levegőben legyen, ne támaszszuk neki semminek a gumicsövet és úgy tegyük az asztalra, hogy bele ne akadassunk és ezzel neki ne csapódjék valaminek.

A skatulyában, — ahány platina-tűnk van, — annyi helyet csináljunk gumiszalagból a tetőre ragasztva, vagy szegezve. Meleg helyen se tartsuk a gépet, mert a meleg a gumi-részekre káros befolyással van. Összeszáradnak és törnek, a skatulyába is úgy tegyük bele, hogy a csövek minél kevessebbeszer legyenek meghajlítva. Ha több ideig nem használtuk, be lehet áztatni langyos vízbe, hogy a hajlások némileg kiegyenesedjenek.

Az apparátusokhoz többnyire az ugynevezett patent gumicsöveket adják, ez többnyire fekete és készítését (vulkanizálás) hideg uton végzik és nem sok gondal dolgozzák ki. Ha pedig jól van is elkészítve, az anyag már olyan, hogy a benzingizoktól megpuhul, elreped és használhatatlanná válik.

A kénnel vegyített és forrón vulkanizált gumi a legjobb és mindenféle nyomást, ütést, gyürődést eltűr, hideget, meleget kiáll és a benzingáz iránt

is kevésbé érzékeny. Ez a gumi szürke. A biciklik pneumatikgyűrűiből az anyagból valók és ezek tudvalevőleg folytonos tisztításnak és ütéseknak vannak kitéve.

Azonkívül még egy eddig kevésbé ismert újításról kell szólnunk. A gumicső égetés közben sokszor bebicsaklik és rendkívüli zavarja a munkát. Először mert egyenetlen lesz a meleg és ezáltal a vonások is hol világosabb, hol sötétebb, mélyebb, majd sekélyebbek lesznek, másodsor meg el is alszik a gáz és újra kell a szeszlámpát meggyújtani, a tűt kitűzesíteni és így nem halad a munka.

Hanem ha a gumicsövekbe drótsodronyt huzatunk, megszűnik mindez a kellemetlenség; egyáltalán nem hajolhat meg a gumicső erősen sem munkaközben, sem pedig ha eltesszük a gépet.

Kellemetlen zavart okoz — különösen kezdőknél — a fújtató-lapda repedése. Ez onnét származik, hogy azt hiszik, minél gyorsabban és erősebben fujtatnak kézzel vagy lábbal, annál jobban megy a munka. Pedig a fújtatásnak is bizonyos fordélya van, oly szabályosan kell neki menni, mint a lélekzetvételnek, akkor egyenletes lesz a rajz is. Rövid gyakorlat után a kezdő is belátja ezeket az igazságokat.

3. sz. Lant. Butorbetét.

Időszerű tanácsok.

Innen is, onnan is hazaérkeznek a nyaralásból, utazásból és alig pár hét múlva a városi lakásokat rendbehozzák, a féltett drágaságokat kirakják, a szőnyegeket leterítik, még pár napi szellőztetés, aztán beillatosítjuk szobáinkat és készen van minden s a régi kerékvágásban megy ismét az élet.

Ilyenkor rendszerint inkább eszünkbe jut és szembe-tűnik, hogy ez vagy amaz hiányzik a lakásban, újítani, vagy változtatni kell. Ez alkalomból óhajtunk egyet-mást elmondani. Sok lenne a mondani való, de tér és idő szűke miatt csak egy-két esetre szorítokunk.

Előre bocsájtsuk azonban, hogy ezt nem azok számára írjuk, a kiknek csak rövid megrendelésbe kerül és az alig használt butort ujjal cserélik ki vagy hogy a még teljesen új kárpitozás — talán mert egy szín benne az ideges asz-szonyka szemét bántja — más árnyalatot kapjon. Lehet, tán azt találja, hogy télvével halványabb az arcszíne és így a háttérrel mélyebbre kell venni budoárjában, hogy érdekes prof-ílja élesebben emelkedjen ki a háttérből, vagy lágyabban harmóniáljon vele. Nem, ezek számára nem mártjuk tollunkat tintába, hanem azoknak akarunk segítségére lenni, a kik lehetőleg sajátkezőleg fáradnak lakásuk földszítésén és örömiük telik benne, ha egy barátságos kis sarkot tudtak létrehozni, a hol egyedül, családjuk vagy jóbarátaikkal kellemes órákat töltenek.

Ma már mindenki tudja, hogy a batorkereskedőnek sokkal kevesebb szerepe jut egy szoba berendezésénél, mint az előtt. Igazán bámulatos, hogy némely szobában alig van egy-két darab butor vagy készen vett dolog és mégis tele van. Sok imitált és valódi szőnyeg, ezerféle drapírozás a falon, a képeken, fantasztikus ülőhelyek, melyet magunk készítünk különböző állványok könyveknek és esecsebecsének, néhány szép paravant és a szobánk tele van mind olyan tárgyakkal, melyeket szeretünk és nem tudunk tőlük megválni.

A kik szorgalmasak voltak a nyáron, most mily élvezettel szedik elő fáradságuk gyümölcsét. Egy-két szép párna — miből soha sincs sok egy lakásban — néhány égetett fakép, vagy egy festett függönylap, áttetsző, mosható festékekkel díszített storeok, imitált szmirna-szőnyeg, selyemre festett fali kép, néhány váza, mind csekély munkát okozó valami, ha két-három fiatal leány hozzálat s sokszor a mama is segített.

Párnákról szólva, elmondunk néhány igen eredetit, miket alkalmunk volt látni.

Borsóöld selyemre régi — minél régibb a minta, annál jobb — kretonból különböző virágokat kivagdalva felragasztunk szindetikonnal, a mi ugy ragaszt, hogy akár együtt szőtték volna az alappal és egy napra lepréssük. Megszáradása után szép arany bronzport (Reichgold) összekeverünk damázlakkal és ezzel fedjük el — meglehetősen vastag zsinórt utánozva — a kretonalakok széleit. A párna szélére duplaselyemből fodrot varrunk és kész a különös kis bolondság, a melyet már sokan utánoznak.

Régi, bőjuu rendkívüli szép színű kékeslila bársony-kabátot talált a padláson egyik ismerősöm. Az ujjak a mult század divatja szerint csucsban lenyultak majd a térdig. Szét-fejtette és a mint a ket, még igen jó karban tartott ujjdarabot az asztalra fektette, s rögtön kész is volt az ideával. A felső ujjrészekből csak annyit vágott le, hogy az alsó kivágás jobbról balról egyenlő legyen és akkor egy darab tengerzöld selyemre fektette a csucsokkal középnek fordított bársonyrészeket és könnyedén ráöltögette; a két szélén jobbról-balról meg-hagyott egy kis ráncozást is és ugy foglalta le vastag zsinór-al. Most a középtt fedetlen maradt világos selyemrészeket oly módon díszítette, hogy alulról kinőtt különböző színű íriszeket festett és ezek megszakítás nélkül látszottak a középső bársonycsucsok alatt eltűnni és fent ismét előbukkanni.

A leírás csak halvány képét adhatja a kedves apróság-nak, mely egy kis sarok divánjára kíváncsított és 110 cm. hosszú volt és 45—50 cm. széles.

Még eredetibb a következő. Olyan vidéken, hol szala-mandrak tartózkodnak, találunk néha buvóhelyük körül levedlett bőröket. A bőr teljes képét adja a szalamandrának és színe is némileg megmarad, a hol elhalványult, utána festhetjük. Ha esetleg öt-hat darabot összegyűjthetünk, utánozhatjuk a követ-kező különlegességet: Sárga selymet kifeszítünk és sötét-barna bársonyból hegyes végű, 5—6 águ csillagot vágunk, a mit a közepére helyezve, leragasztunk és igen vékony aranyzállal levarrjuk. A szétvágott és leprésselt bőröket most a karesu csillagágak közé ragasztjuk és itt-ott gyöngyház-színű bronzt is szórunk rá. A sárga selyem körül legalább 10 cmnyi üres tért hagyjunk, hogy az eredeti csillag annál inkább érvényre jusson.

A ki sokat utazik, bizonyosan kíván valami örökös emléket hazahozni. Nagyon olcsó és helyes aprósággal örö-kitheti meg utazásait, ha mindenütt egy csomó levelezőlapot vesz, olyat, minőkön a szebb épületek és nevezetesebb helyek színes képekben láthatók. Hazaérve, két falapot metszett, ugy, hogy nagyobb legyen, mint a levelezőlap és a két rövi-debb szélén 2—2 nyílást, a mibe szalag fűzhető és pedig így: a nyitásnál felülről lefelé fűzünk, amelyik oldal pedig a hátsó lapnál lesz, ott oldalról fölfelé húzzuk a szalagokat. Így aztán annyi lapot lehet körívbe rakni, a mennyit akarunk, lehet néhányat — akkor a szalagot összehúzzuk vagy sokat, a mikor kieresztjük. A falap külsejét valami csinos szimbolikus képpel díszíthetjük, égetve vagy festve, vagy pedig egy szép tájjal, a hol legjobban mulattunk.

Be is ragaszthatók a lapok, az elsőt finom batisztesík-kal a felső táblához ragasztjuk, a következőket pedig egymás-utánban keskenyen az előbbi kártyához.

Láttunk még egy pár különös dolgot, a mit röviden megemlítünk.

Igy egy fiatal lány bátyjának a letett katona-sapkáját kibélelte vörös selyemmel, fönt húzott alkalmazott reá egy szép pompon selyemzsinórral és apró kézimunkáit tartotta benne. Egy másik, a már évek óta gyűjtött különlegesebbnél különlegesebb szivar-gyűszűkből állított össze férfi-szobába való kályha-ellenzöt.

Hogy a nagy sárga tökből is lehesen valami szobadisz-t készíteni, szinte hihetetlen.

Pedig rendkívüli jól hat ilyen pár virágváza az elő-szobában. Következőképen készül. Egy jó nagy érett tököt leszabunk és fent a kacsnál akkora nyílást vágunk, hogy kezünk beleférjen és kanállal a belső puha részeket jól kiváj-hassuk. Kiszáritjuk és azután a belsejét vörös, a külsejét fekete email-festékekkel bevonjuk és arannyal japán mintázatu képet festünk reá és vagy cserépvirágot állítunk bele, vagy felfutót földetünk beleültetve, a mikor zsinórokkal fölakasztjuk.

Orosz lakkmunka-imitációt is készíthetünk belőle, vagy fehérre festjük, mintha porcellán volna és „à la vieux Saxe“ kék és fehér hagyma, vagy csillagos mintával díszítjük.

Vadászainkról se feledkezzünk meg. Férfiaknak ugyis oly nehéz valami új apró ajándékot adni, a következő tán némelyiket kíségeti a zavarból.

Tejüveglapot (körülbelül 19 cm. magas és 12 cm. szé-les) a könyvkötőnél bőrbe, vagy bőrimitációpapírba köttetjük. Most az üveglapra szép írással Jegyzetek vagy Hol fogok vadászni címmel hét vonalas beosztást csinálunk, a hét nap neveit olajfestékekkel felírva. A keret mellett helyet hagyunk a kis írómnak, melylyel az illető egész hétre följegyezheti, hová van meghíva, stb. Ha a bőrrámát kissé szélesebbre csináltat-juk, akkor arra is lehet bárról valamit festeni. Piros frakkos lovast, vagy lesben álló vadászt és egyéb vadász-képet.

A Tündér Ujjak magyarzója: Treitz Péterné.

Felelős szerkesztő: Csepreghy Ferencné. Kiadótulajdonos: Rákosi Jenő Budapesti Hírlap újságvállalata (igazgató: Zilahy Simon). Budapesti Hírlap nyomdája.

ág-
em.

la-
ett
is
Ha
et-
na
a
lal
su
nzt
es
re

ös
ö-
ot
ek
tt,
vi-
ig
a
gy
k,
at,
us
ép

k-
s-

en

át
gy
ta
él
oa

zt

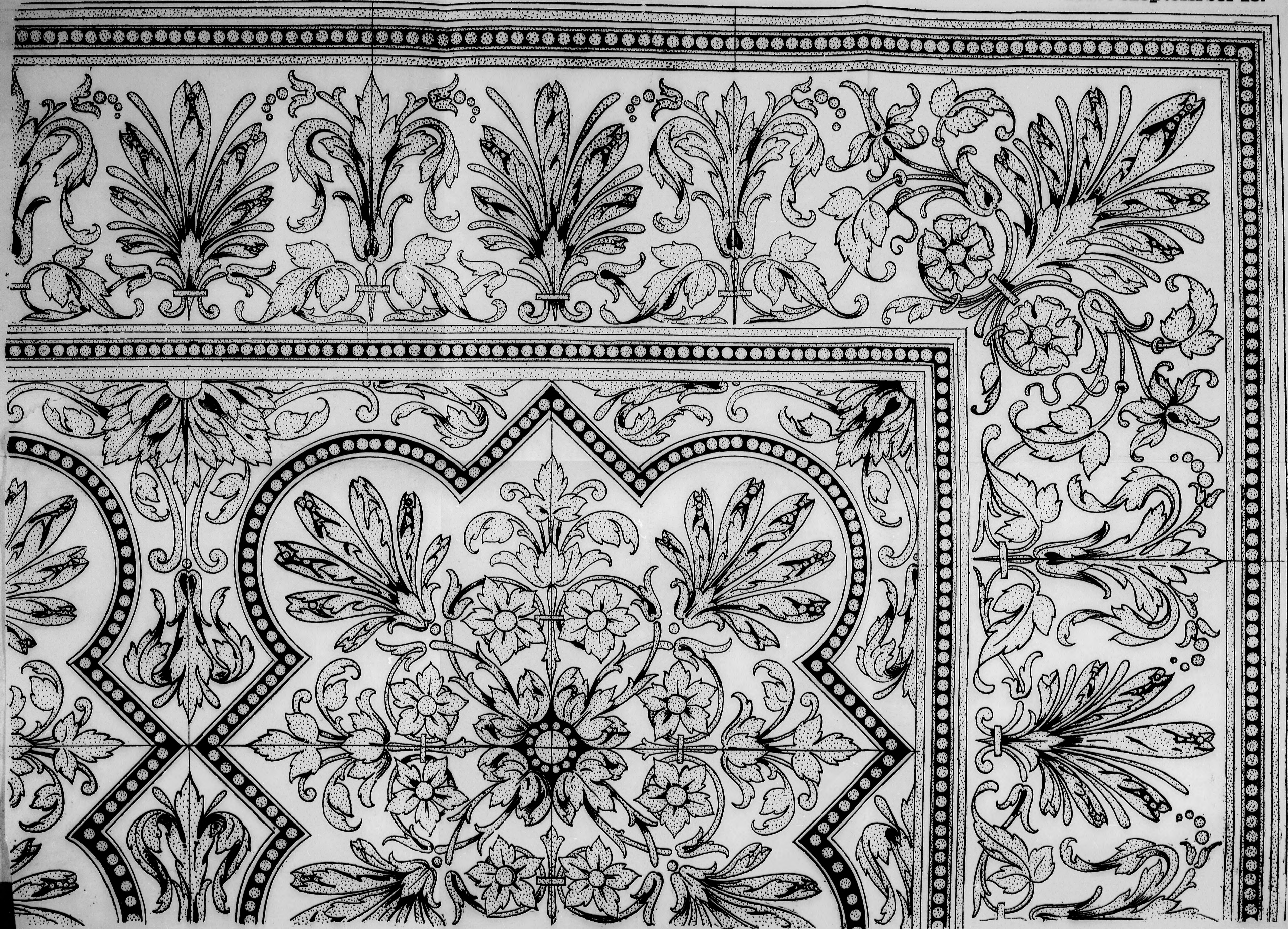
ö-
öt
y
j-
öt
u
y
x.
y
a

is
n

i-
x,
k
p
a
á
c-
s

-

..

Asztallap égetésmintája.

